

PhDr. Ing. Jindra Broukalová Ph.D.

Pousudek diplomové práce Ilony Pochmanové

Louskání oříšků aneb porovnání románu Franze Kafky „Zámek“ s českými překlady

Jak již název napovídá, zabývá se Ilona Pochmanová v předložené diplomové práci porovnáním vybraných českých překladů slavného románového fragmentu Franze Kafky Zámek. Jedná se o překlad Vladimíra Kafky, který vychází z Brodovy edice Kafkova textu a který sehrál v recepci díla v české kultuře důležitou úlohu, jeho revidovanou a podle kritického vydání Kafkova Zámku doplněnou verzi, kterou pořídil Marek Nekula, a překlad Jany Zoubkové, která rovněž vychází z kritického vydání Kafkova Zámku.

V teoretické části diplomové práce (kapitola 1) autorka nejprve přibližuje požadavky kladené na umělecký překlad i některé problémy zprostředkovatelské práce překladatele, který se pohybuje nejen mezi dvěma jazyky, ale i mezi dvěma kulturami. Druhá kapitola nazvaná Biografie přináší základní životopisné informace o obou překladatelích i o Franzi Kafkovi a uvádí čtenáře do problematiky interpretace Kafkova Zámku. Jádrem diplomové práce je třetí kapitola, v níž se autorka zamýšlí nad tím, jak se s obtížemi Kafkova textu vypořádali jednotliví překladatelé. Jedná se zejména o užívání archaismů, překlad vlastních jmen, užívání přechodníků a kondicionálu minulého, výskyt složitých syntaktických konstrukcí či kompoziční rozčlenění textu a překlad názvů kapitol. Zvláštní podkapitola je věnována analýze chyb překladu.

V diplomové práci autorka prokázala, že je schopná pracovat s odbornou literaturou, pozorně číst Kafkův text a citlivě vnímat kvality uměleckého překladu. Autorka vyhledává pro překlad obtížné lexikální výrazy a syntaktické konstrukce a zamýšlí se nad řešeními, která překladatelé přináší, pokud není spokojená s žádným z těchto řešení, nabízí vlastní variantu překladu. V této souvislosti je však třeba říci, že se autorka vedle správných postřehů a povedených návrhů, kterých je většina, někdy nevyhnula určitým zjednodušením či omylům. Pro ilustraci uvádím dva příklady. Slovo „skřípec“, které užívá Vladimír Kafka pro překlad německého slova „Zwicker“ je sice opravdu již zastaralé, není ovšem pravda, že by jeho jediný význam v češtině byl „předmět, jímž si ženy spínají vlasy místo gumičky“ (s. 40), toto slovo má více významů, jeden z nich odpovídá i slovu „Zwicker“. Jako příklad chybné rekce českých sloves, jež nacházíme v překladech, uvádí autorka větu Jany Zoubkové „*Ještě jste nic nenahlédl, odvětil vážně starosta*“ (s. 66). Zde je ovšem toto sloveso použito v dnes už zastarávajícím významu „něco pochopit“ a v tomto významu sloveso žádný předmět jako doplnění nepotřebuje.

O určité nevyjasněnosti autorčiných názorů na umělecký překlad svědčí následující pasáž,

v níž autorka porovnává Nekulovu revizi překladu Vladimíra Kafky a překlad Jany Zoubkové. „Z hlediska aktualizace jazyka jsme se žádné modernizace nedočkali, jak již bylo několikrát poznamenáno. Nekula do Kafkova překladu zásadně nezasáhl, což nás malinko zklamalo, protože jsme očekávali, že změny budou markantnější a Nekula si dá na aktualizaci textu více záležet. Když se podíváme na odlišnost mezi překladem Marka Nekuly a Jany Zoubkové zjistíme, že jediným zásadnějším rozdílem obou překladů je aktualizace jazykových prostředků Zoubkové, o níž nejsme schopni posoudit, na kolik byla prospěšná a nakolik příběhu uškodila.“ (s. 72) Hrubou chybou je ovšem tvrzení, že v době vzniku Zámku tedy ve 20. letech 20. století byla naše vlast součástí rakouské monarchie (s. 31).

Záslužné a pro pedagogickou praxi zejména na středních školách přínosné je už to, že se autorka zabývala nejen teorií překladu, ale i porovnáním výše uvedených překladů s originálem i překladů mezi sebou navzájem a že analyzovala i chyby v těchto překladech se vyskytující. Diplomová práce je psána dobrou a čtivou češtinou, autorka má ovšem problém se správným skloňováním jména Nekula. (s. 47 a dále)

Závěrem bych autorce ráda položila následující otázky. Může být užívání přechodníků v určitém ohledu i přínosné? Jaký dopad na styl překladu má překladatelovo rozhodnutí, zda použije činný či trpný slovesný rod? Případá jako místo děje románového fragmentu v úvahu jen Německo a jaký vliv by lokalizace do jiné země měla na překlad vlastních jmen?
Hodnocení: Diplomovou práci Ilony Pochmanové doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 8. května 2018